

Manaies petits i grans

Els millors manaies de la terra són els nascuts a la Vall de Sant Daniel, que és una vall perfectament evangèlica, propera a Girona. Aquests manaies evocats en una narració de Prudenci Bertrana van passar a la història l'any 1936. L'any 1940 van ressuscitar, encarnats en els components d'un maniple nou, que ara ha celebrat el seu cinquantenari. Els actes commemoratius han estat una concentració d'armats de Catalunya, la inauguració de l'església restaurada de Sant Lluç com a seu de la confraria, i l'edició del llibre *Els manaies de Girona, 1751-1990*.

En un altre indret vaig explicar l'estranya atracció que, de petit sentia pels manaies giro-nins quan els veia passar pel meu carrer. Entre ells, "armat amb la cuirassa, calçat amb sandàlies, coronat amb el casc i el plomall de porpra, desfilava un assistent menut i ros, aquell infant manaia que jo sempre hauria volgut ser, el legionari en miniatura que encarnava, a una escala real i possible, tota la fascinació llegendària de l'Imperi de Roma".

En el llibre que ara ha aparegut, s'hi acumulen testimonis històrics i literaris molt diversos, però sorprenentment idèntics, d'aquesta atracció que la figura del manaia ha provocat en els nens de Girona. L'any 1944, en un text titulat *Manaies infantiles*, Joan Viñas i Comas recordava aquest fet de la seva infantesa: "No nos cansábamos de repetir todos los días nuestra procesión; quien se cansó fue el vecino del primer piso, dueño a la vez del edificio, que sintiendo, con la molestia del ruido, un justificado temor de perjuicio de los mosaicos, ordenó terminantemente el cese de la función..." Ara, per la seva banda, Josep M. Fonalleras ha escrit aquesta confidència: "Des del dia que vam tenir ús de raó (i potser una mica abans i tot) que els de can Fonalleras hem desitjat, quasi com una joguina, vestir-nos amb les armadures lluentis i sortir al carrer... A casa, assajàvem els passos, el posat marcial i el ritme de la música".

La històrica, doncs, es repeteix fil per randa, però encara hi ha més coincidències. Fonalleras explica que va participar un any, més o menys clandestinament, a la processó: "Més content que un pèsol, sense temors i amb una espasa al muscle, vaig fer tot el trajecte". Doncs bé: Miquel Fañanàs, en una narració titulada *El nen que volia ser manaia*, refà una història semblant: la de l'infant que, disfressat amb vestits de joguina, es camufla enmig de la formació fins que és descobert i foragitat, amb la cuirassa de cartró trencada i l'espasa de fusta feta bocins. I la narració conté aquest paràgraf: "En aquell temps, quan algú li feia la pregunta tòpica "i tu què vols ser quan siguis gran, maco?", ell sempre tenia la mateixa resposta a punt: "Jo vull ser manaia". Aquesta situació apareix, idèntica, en uns versos ingenus de Joaquim Casal i Ortíz: "A casa seva, molt més endavant, / li pregunta la padrina, la "iaia", / cert dia: Què vols ser quan siguis gran? / Ràpid li respon: - Qui, jo? Manaia!". Dues situacions coincidents que tenen el seu antecedent en un text més antic. Quan, l'any 1940, Montserrat Aragó va ser padrina del penó dels Manaies, va lliurar-lo al maniple amb unes paraules que acabaven així: "Els infants us miraran amb una certa basarda; molts d'ells, però, diran, cobejosos dels vostres refulgents vestits i imitant el vostre aire marcial i triomfant: Quan sigui gran, vull ser manaia!"

Tots els infants, doncs -el del conte, el del vers i el del discurs-expressen el mateix desig. Els de Sant Daniel -els d'abans de la guerra- ni tan sols l'havien de manifestar. El formulaven per ells els seus padrins el mateix dia del bateig. "Què porteu a la Santa Mare Església, home o dona?", preguntava el capellà. I, si el nadó era noi, el padrí s'afanyava a respondre: "Manaia!"

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

